

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА РЕГУЛЮВАННЯ ІНСТИТУТУ СІМ'Ї

Матвіїва Т. М., здобувач вищої освіти групи ПУА 5/1

Миколаївський національний аграрний університет

Державна охорона сім'ї — заходи, спрямовані на захист прав сім'ї, дитинства, материнства та батьківства, створення умов для зміцнення сім'ї, моральну та матеріальну підтримку батьківства і материнства, які санкціонуються державою.

Право на сім'ю входить до першої групи особистих немайнових прав людини. Інститут сім'ї є найважливішим соціальним інститутом. Він включає систему родинних зв'язків: родинних, шлюбних, правових, господарських тощо [1].

Основними напрямками державної сімейної політики є:

- зміцнення сім'ї як соціального інституту і як союзу конкретних осіб;

- утвердження почуття обов'язку перед батьками, дітьми та іншими членами сім'ї; побудови сімейних відносин на паритетних засадах, на почуттях взаємної любові та поваги, взаємодопомоги і підтримки;
- забезпечення кожної дитини сімейним вихованням, можливістю духовного та фізичного розвитку.
- формування у свідомості людей розуміння важливості ролі сім'ї у житті суспільства
- формування у населення культури планування сім'ї, народження бажаної кількості дітей з урахуванням сучасного розвитку медицини, налагодження ефективної системи підготовки молоді до сімейного життя, пропагування авторитету шлюбу.

Право на охорону сім'ї перш за все закріплено в основному законі держави — Конституції України. Відповідно до ст. 48 КУ кожен має право на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї. Ст. 51 КУ наголошує, що шлюб ґрунтується на вільній згоді чоловіка та жінки, які мають рівні права та обов'язки у шлюбі та сім'ї.

Сімейний кодекс України займає особливе місце в регулюванні сімейних відносин. У ньому закріплені такі положення:

- добровільність шлюбного союзу між чоловіком та жінкою;
- взаємність прав та обов'язків членів сім'ї;
- регулювання сімейних відносин на засадах справедливості, добросовісності та розумності, відповідно до моральних засад суспільства;
- право на судовий захист кожного члена сім'ї.

Регулювання сімейних відносин здійснюється також за допомогою інших нормативно-правових актів, як розпорядження Президента України «Про невідкладні заходи щодо надання допомоги багатодітним сім'ям», «Про заходи щодо поліпшення становища багатодітних сімей», «Про додаткові заходи щодо посилення соціального захисту багатодітних та неповних сімей» тощо [2].

Загалом, до правових документів, які спрямовані на регулювання всіх багатогранних сфер інституту сім'ї належать:

- Загальна декларація прав людини (10.12.1948);
- Декларація прав дитини (20.11.1959);
- Міжнародний пакт про громадянські та політичні права (16.12.1966);
- Конвенція про права дитини (20.11.1989);
- Закон України «Про охорону дитинства» (26.04.2001);
- Закон України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» (26.06.2001);
- Кримінальний кодекс України (1.09.2001);
- Закон України «Про попередження насильства в сім'ї» (15.11.2001);
- Сімейний кодекс України (10.01.2002);
- Закон України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо встановлення відповідальності за вчинення насильства в сім'ї або невиконання захисного припису» (15.05.2003);
- Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 23.01.2004 р. №38 «Про затвердження заходів щодо виконання Закону України «Про попередження насильства в сім'ї" та Примірного положення про центр медико-соціальної реабілітації жертв насильства в сім'ї»;
- Указ президента України від 5.05.2008 р. №411/2008 «Про заходи щодо забезпечення захисту прав і законних інтересів дітей»;
- Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства стосовно протидії насильству в сім'ї» (25.09.2008).

На національному рівні в Україні прийнято ряд законодавчих та нормативно-правових актів, які захищають людину від насильства в сім'ї, а також регламентують діяльність правоохоронців щодо попередження та припинення насильства в сім'ї [3].

Кодексом України про адміністративні правопорушення передбачено відповідальність за адміністративні порушення, що загрожують громадському порядку й громадській безпеці та які можуть бути вчинені в побутовій сфері. До учасників таких правопорушень застосовуються: ст. 173 КУпАП, ст. 182 КУпАП, ст. 180 та 184 КупАП.

Слід згадати ще кілька документів, які тісно переплітаються з насильством в сім'ї. Мова йде про викрадення дітей, адже дуже часто, рятуючись від жорстокої поведінки батьків, саме діти стають «живим товаром» для не менш жорстоких дорослих. Тому прийняття Постанови Кабінету Міністрів України «Про виконання на території України Конвенції про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей» (від 10 липня 2006 р. №952) дає можливість долучитися до міжнародно-правового механізму впорядкованого повернення дітей, яких незаконно вивозять або утримують за кордоном. У січні 2006 року Верховна Рада України внесла зміни до Кримінального Кодексу України, зокрема до ст. 149 «Торгівля людьми або інша незаконна угода щодо людини» та ст. 303 «Сутенерство або втягнення особи в заняття проституцією», що дає підстави стверджувати про приведення необхідних норм українського законодавства у відповідність із Палермською Конвенцією.

Згідно Закону «Про попередження насильства в сім'ї» визначено перелік органів та установ, на які покладається здійснення заходів щодо попередження насильства в сім'ї. Такими установами визнані:

- спеціально уповноважений орган виконавчої влади з питань попередження насильства в сім'ї;
- служба дільничних інспекторів міліції;
- кримінальна міліція у справах неповнолітніх органів внутрішніх справ;
- органи опіки і піклування;
- кризові центри;
- центри медико-соціальної реабілітації жертв насильства в сім'ї;

- органи виконавчої влади;
- органи місцевого самоврядування.

Отже, не зважаючи на низку правових документів та служб, покликаних регулювати інститут сім'ї в Україні, українське законодавче поле соціальної роботи не можна вважати остаточно сформованим. Це обумовлено тим, що в Україні тривають пошуки власної моделі соціального захисту населення, відбувається формування мережі соціальних служб, які б відповідали сучасним уявленням про соціальні послуги, і відповідного нормативно-правового регулювання діяльності таких служб, розвивається законодавство з питань фахового регулювання діяльності практичних соціальних працівників, визначаються правові можливості для партнерства держави й недержавних організацій у соціальній сфері. Пристосування до міждержавних законодавчих аспектів та колізій соціальної роботи.

Список використаних джерел

1. Про становище сімей в Україні: (Доповідь) / Г.В. Святненко, Е.М. Луценко, Ю.М. Якубова та інші: Держ. комітет України у справах сім'ї та молоді та інші, - К.: НВФ «Стедцентр», 2016. – 232 с.
2. Про становище сімей в Україні: Доповідь за підсумками 2017 року / О.М. Балакірева, С.А. Вегера т інші.; Держ. Комітет молодіжної політики, спорту і туризму України. – К.: Укр. Ін-т соц. Досліджень, 2016. – 212 с.
3. Проблеми сім'ї: діти і батьки / Ю.М. Якубов, М.М. Московка; Укр. Ін-т. соц. досліджень. – К., 2016. – 137 с.

Науковий керівник – Мельник І.О., канд. екон. наук, доцент кафедри економіки МНАУ